

Татјана Суботин-Голубовић
Филозофски факултет, Београд
e-mail: tsubotin@f.bg.ac.rs

СЛУЖБА ПРЕПОЛОВЉЕЊУ ПРАЗНИКА У НАЈСТАРИЈЕМ СРПСКОМ ТРИОДУ (РНБ, Ф. П I 68)*

Апстракт. Служба Преполовљењу празника представља саставни део Цветног триода и поје се у среду четврте недеље после Ускрса. До сада је проучен само један њен српски препис, сачуван у рукопису Архива САНУ 361 из средине XIII века. У овом ће раду бити представљен старији препис, вероватно из друге или треће деценије тога столећа, сачуван у српском триоду РНБ, Ф. п I 68 који се данас чува у Руској националној библиотеци у Санкт Петербургу. Овај старији препис Службе има већи репертоар химнографских састава од Службе у Академијином рукопису, а постоје и значајне разлике у погледу распореда појединих текстова у оквиру Службе. Посебна пажња биће посвећена управо међусобном односу ова два најстарија преписа Службе Преполовљењу.

Кључне речи: Служба Преполовљењу, канон, Андреја Критски, Теодор Грапт, триод, XIII век.

Триод је химнографски зборник литургијске намене у чији састав улазе службе покретног годишњег циклуса (од Недеље митара и фарисеја до Недеље свих светих тј. до прве недеље после Педесетнице). Ова врста литургијских књига добила је назив према скраћеним канонима који се најчешће састоје од три песме те њен словенски назив гласи - *тропеснац*. Триод се у грчкој традицији постепено формирао током дужег временског периода; књига се одликује нестабилним саставом и богатим химнографским материјалом. Ове промене одразиле су се и на словенски материјал. Прво систематско проучавање ове врсте литургијских зборника предузео је Иван Алексејевич Карабинов, чија је књига и даље још увек веома актуелна.¹ Данас имамо на располагању значајно увећан корпус доступних рукописа, како словенских тако и грчких, за чије постојање Карабинов није знао, те су и наша знања о триодима обогаћена и унапређена. Богатство химнографског материјала, променљива структура служби те велика текстолошка разноликост појединих преписа стварају тешкоће приликом свих покушаја класификације триода. Сваки аутор који се бавио овим питањем има своје критеријуме приликом обраде ове врсте химнографских зборника. Тако је Карабинов грчке и словенске триоде класификовао у пет група, Лидија Славева - у четири,² док је Маја Момина издвојила девет до једанаест група триода.³ Најновију

* Рад је настао у оквиру пројекта *Хришћанска култура на Балкану у средњем веку: Византијско царство, Срби и Бугари од 9. до 15. века* (евиденциони број 177 015) који подржава Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

1 Карабинов 1910.

2 Славева 1972, 93-116; Славева 1986, 78-88.

класификацију, по којој постоји осам типолошких група, предложила је Татјана Борисова.⁴

У старијем периоду триод је обухватао све службе, почев од Недеље митара и фарисеја закључно са Вазнесењем, те се овакви рукописи називају триодима пунога састава. Пошто се химнографски материјал временом умножавао и у састав служби је улазио све већи број текстова, ова некад јединствена књига поделила се у два дела - Посни и Цветни триод.

Рукописна традиција српских триода скоро да није ни дотакнута у истраживањима нашег средњовековног писаног наслеђа. Сва досадашња пажња приликом проучавања ове врсте богослужбених књига била је углавном посвећена најстаријим сачуваним примерцима (XII-XIII век), а то су највећим делом бугарски и руски рукописи, док је српски материјал само узгред био узиман у обзир. После открића оригиналних дела ране словенске химнографије у саставу триода, главна пажња истраживача била је усмерена на утврђивање њиховог присуства или одсуства у појединачним рукописима.⁵ Данас се сви истраживачи слажу да су текстолошка проучавања ових зборника веома захтевна, и то не само због обиља текстова који се налазе у њиховим службама, већ и због сложене текстолошке слике.

Појединачне службе које улазе у састав триода ретко су привлачиле пажњу истраживача. У српској науци до сада је посебна пажња била посвећена свега двама службама - *Служби Првом васељенском сабору*⁶ и *Служби Преполовљења празника*.⁷ Ова друга служба поје се у среду четврте недеље по Ускрсу, и представља део редовног богослужења. Њоме се празнује преполовљење Педесетнице које сједињује, како наглашава Лазар Мирковић, два велика празника - Ускрс и Педесетницу. Празник је назван Преполовљење зато што је Исус у дан преполовљења јеврејског празника грађења сеница ушао у Храм и учио (Јован 7, 14-36).⁸ Текстовете за ову службу састављали су бројни анонимни, али и по имену познати византијски химнографи. Стихире «на Хвалите Господа» саставио је Анатолије, а Јован Дамаскин је саставио стихиру на стиховне. Два канона, оба четвртог гласа, саставили су Андрија Критски и Теофан Грапт.

У рукопису бр. 361 Архива Српске академије наука и уметности,⁹ датираном око средине XIII века, Биљана Јовановић-Стипчевић је пронашла ову службу под необичним насловом В(ѣ) ср(ѣ)д(ѣ)ноу роусал'ноу (...). Ово је најстарији помен паганског празника Русалија у једном српском средњовековном извору. Неуобичајен, пагански, назив за један од веома важних празника покретног годишњег круга подстакао је Јовановић-Стипчевић да овој појави посвети обимно истраживање.¹⁰

Прегледајући српски рукопис F. п I 68 Руске националне библиотеке у Санкт Петербургу,¹¹ утврдили смо да се и ту налази служба истоме празнику, али без

3 Момина 1982, 102-122; Момина 1983, 25-38.

4 Борисова 2016.

5 Константин Преславски је саставио велики број тропеснаца и четворопеснаца који су ушли у састав триода: Попов 1985.

Константинов Канон за недељу Педесетнице пронађен је и у рукопису РНБ, F. п I 68: Попов 2006, 3-48.

6 Суботин-Голубовић 2018, 697-708.

7 Јовановић-Стипчевић 1981, 233-285.

8 Мирковић 1961, 217.

9 У даљем тексту означаваћемо га као С.

10 Видети напомену 7.

11 Овај ћемо рукопис у даљем раду означавати као РНБ.

помињања Русалија у наслову; у овом рукопису заглавље Службе гласи: в ѿѣдоу .Ѡ. неделн . прѣполовленне праздника. Рукопис је преписан у другој или трећој деценији XIII века, а припада старијем типу триода где су у једној књизи обухваћена оба циклуса - посни и цветни.

За разлику од Службе у Академијином рукопису, препис у старијем рукопису има развијенију структуру; у њен састав улази већи број текстова којих нема у САНУ 361. Уз стихире које се поју на вечерњи, ова старија служба на јутрењу има два већ поменута канона, чији су текстови исписани одвојено, један за другим. Канон Андреје Критског, други по реду у овом препису, садржи и другу песму. У Служби Академијиног рукописа постоји само један канон, и то онај Теодора Грапта.

Структура Службе Преполовљењу у два преписа представљена је у следећој табели:

САНУ 361	РНБ, Ф. п I 68
вечерња: стихире, шестог гласа (3) на слава и ниња - прва стихира стихире на стиховно: првога гласа (1) и четвртога гласа (1) слава и ниња, шестог гласа	вечерња: стихире: глас осми (4) глас шести (1) слава, глас шести
(јутрење): канон, глас четврти - по трећој песми: седална, глас осми - по шестој песми: кондак (глас четврти) и икос - по деветој песми канона: светилна (без ознаке гласа) стихире «на хвалите Господа», осмога гласа (3) слава и ниња, глас други	јутрење: стихире «на хвалите Господа» осмога гласа (3) слава и ниња, глас трећи стихире на стиховно, глас четврти (2) глас шести (1) на славу, и ниња - глас четврти тропар, глас осми први канон, глас четврти други канон, глас четврти: - по трећој песми: два седална, четвртог и осмог гласа - по шестој песми: кондак (глас четврти), икос по деветој песми - светилна

Јутрење у старијем препису започиње стихирама «на Хвалите Господа», које се у Академијином рукопису већ налазе на крају Службе, после канона. Постављање ових стихира испред канона одлика је служби уређених према Студитском типичу. Структура Службе у рукопису Руске националне библиотеке донекле подсећа на службу у раним руским минејима, где су све стихире груписане пре канона.

Општи изглед два преписа Службе Преполовљењу показује да су у српској средини постојале две њене варијанте. У старијем препису се налази потпуна верзија службе, док је у Академијином рукопису та служба скраћена; скраћивање се састоји у изостављању више текстова (стихира и једног канона) из њеног састава. У оба канона који су заједнички за оба преписа службе постоји један број тропара који недостаје у

једном или другом канону. Тако, рукопис С у деветој песми има тропар Ђ небесни градъ (...) кога нема у рукопису РНБ. С друге стране, поједине песме одговарајућег канона РНБ имају више тропара којих нема у С: у шестој песми Ђ(о)жъствѣною н(ы)нѣ ѡздрѣ бл(а)г(о)д(ѣ)тнѡ (...); у седмој песми Тѣбѣ покланѣмъ се слово б(о)жнѣ (...); у деветој песми На н(ѣ)б(ѣ)сноую жнзнь . пакн позванн соуще (...). У оба преписа канона приметно је колебање у саставу појединих песама тропара, те тако, осим ирмоса који постоје у свакој песми у оба преписа, у С по три тропара имају прва, четврта, осма и девета песма, док преостале имају по два тропара; у рукопису РНБ два тропара има само седма песма канона. Посебно је интересантн други канон, и то не само зато што је у њему сачувана и друга песма, већ и по броју тропара у појединим песама. Тако, прва и шеста песма имају по четири тропара и богородичан, друга пет тропара те тројичан и богородичан; трећа песма има пет тропара и богородичан, док четврта и пета имају по шест тропара и богородичан. Седма песма је најобимнија - она има чак једанаест тропара и богородичан; осма песма има осам тропара, тројичан и богородичан, док девета има осам тропара и богородичан. Измењен је и распоред појединих химнографских састава у оквиру Службе, што свакако говори о променама у домену богослужења, које су се догодила у интервалу између настанка ова два њена преписа.

По својим текстолошким одликама, у питању су два веома блиска текста, али треба нагласити да извесне разлике ипак постоје. Те се разлике најпре уочавају код једноставних лексичких замена. Има, међутим, и таквих разлика које су, можда, настале приликом редиговања превода или његовог усаглашавања са предлошком који се у извесној мери разликовао. Ова тема захтева да јој се посвети већа пажња него што је то у овом тренутку могуће.

У прилогу следи текст Службе, у коме смо обележили значајније разлике у односу на Службу која је већ раније била објављена. Скраћенице са титлом разрешене су у округлим заградама, а скраћенице без титле - у угластим заградама, док су оштећена или нечитљива места означена стреластим заградама. Задржана је оригинална интерпункција. Текстолошке измене или паралеле донете су у напоменама уз текст Службе.

Прилог. Служба Преполовљењу празника (РНБ, Ф. п I 68)

/л.159/В срѣд(оу) .Ѧ. нед(ели) . прѣполовление праз(ни)ка //

вс(ер)ѣ на г(оспод)н възвах(ѣ) ѡс(тавн)ѣ . ѣ. и поем(ѣ) ст(н)х(н)ре по двацѣ . глас(ѣ) . Ѧ. Ѧ. самогла . //

Ђ прѣполовление праз(дъ)нн)ка прѣжде стра(д)стн¹² прѣслабънаго ти въ//скр(ѣ)сеннн г(оспод)н оуѣ благин въ свѣтлнцн невѣрнхъ ню//ден . и фарсен и книжникъ . въпне людѣмъ . жежден // да гредеть къ мнѣ . и да пнеть вѣроуен въ мѣ воды живѡ//тъннѣ¹³ . и д(оу)ха св(ѣ)таго рѣки истекотъ ѡт[ѣ] чрѣва его . ѡ нѣнз//дрѣтеньнага моудростъ твоего хваленнн . съврѣшен вса // в(о)ж)ѣ нашъ слава тебѣ . //

Ђ прѣполовление праз(дъ)нн)ка . оуѣтѣоу ти сп(а)се гла(гола)хоу нюден .Ѧ. како // съ вѣстъ книгы ненавык .и . не вѣдоуще како ты еси прѣ//моудростъ ѡбновлѣшнн¹⁴ мнра слава тебѣ . //

Ђ прѣполовление праз(дъ)нн)ка паскы . въ цр(ѣ)ковѣ прнде свѣтлнцѣ//ноую сп(а)се нашъ и ставъ посрѣдѣ събора . оуѣтѣаше ихъ прнтъчл//мн . и гла(гола)ше азъ есмъ свѣтъ мироу . ходен въ слѣдѣ мѣне // не имать ходити въ тмѣ . нъ имать свѣт(ѣ) всьмрѣтъннѣ // жнзннн .

на сл(а)ва . и нын(ѣ) . прѣвоу и по прок . ст(н)х(н)ре г(ла)с(ѣ) . Ѧ. . самоглас . // Пентикостн гредоуци . ннн въ нед . ѡ раслабленѣмъ . ннн г(ла)с(ѣ) . Ѧ. //

12 С: моуки.

13 С: водоу животноу.

14 С: ѡбновлѣши.

ѿгда въ прѣполовление . праз(дьни)ка прѣдста . възнде н(соу)сь въ свѣтншице . // и оу҃таше г(лаго)ле непокорнвиль нюдесома . жежден да грѣде//ть къ мнѣ . и да пнеть водоу животъноу¹⁵ в(ь) вѣки . и не ндаты // въждедати се въвѣки . вѣроуен въ ме воды нстекоу҃ть ѿ // чрѣва его . и ндаты животъ¹⁶ вѣчнын .

глас(ь) . ѿ . // ѿгда вниде въ цр(ь)ковь х(рист)е в(о)ж(е) . въ прѣполовление праз(дьни)ка . тогда //люди оу҃таше г(лаго)ле . вѣроуен въ ме аще и оудреть живъ боудет(ь) . /л. 159 б/ нюден же днвлахоу се съ фарисен и садоукен . и съ книжни//ки г(лаго)люще . кто сын есть г(лаго)лен власвнию . не вѣдоуше тако // ты еси искони . прѣжде всѣхъ вѣкъ съ о(т)ьцелю и д(оу)холю просла//влаемъ в(о)ж(е) нашъ слава тебѣ .

сл(а)ва н^м . г(ла)с(ь) . ѿ . самоглас . //

Праз(дь)никъ прѣполовения . твоего х(рист)е вьскр(ь)сенна . и в(о)ж(ь)ствь//ное пришствие свѣт(а)го твоего д(оу)ха . съшьдше се чоудесь твою//хъ вьспоемъ танноу . въ нихъже послн нам велню м(н)л(о)сть . //

Въ срѣд(оу) на (о)у҃трни . на хвалнте г(оспод)а . о(с)тавилъ . ѿ . и поем(ь) стнх(нры) г(ла)с(ь) . ѿ . по двац .¹⁷ //

Ѿ прѣславное чюдо . праздникъ прѣполовения . источникъ // живота нашего . книгали неразоумние¹⁸ . въ цр(ь)к(ь)ви оу҃таше . // и днвлахоу се вси слышеще . твоеи моудрости неизмѣр//нѣи . о неиздретенномоу ти свовождению вл(а)д(ь)ко . нмже // х(рист)е сп(а)си д(оу)ше наше тако мнлосрды . //

Ѿ прѣславное чюдо . праздникъ прѣполовения . прѣжде стр(а)сти // оу҃таше законъ хранити . въшьдшоу ти цр(ь)ковь . сы всѣхъ // вл(а)д(ь)ко свѣтншице¹⁹ . каменемъ всѣм мѣтаемъ . о неиздретенномоу ти промшлению вл(а)д(ь)ко . нмже х(рист)е сп(а)си д(оу)ше н(а)ше ѣко м(н)л(о)срды . //

Ѿ пате оудла вл(а)гости . праз(дь)никъ прѣполовения с(ь)нъ в(о)ж(е) и о(т)ь(ь) // пакостнвиль оу҃таше нюдене такоже пишеть . ѿкоудоу вѣ//сть сын снхъ . како оу҃титъ ненаоу҃ть се . о неиздретенно//моу ти смотренню вл(а)д(ь)ко нмже х(ри)ст(у)е сп(а)си д(оу)ше н(а)ше тако м(н)л(о)срды . //

на слава(а) и нын . глас(ь) . ѿ . Въ прѣполовление праз(дьни)ка . славиль // посрѣдѣ земли . сп(а)сенне съдѣвающаго . посрѣдѣ в(о)ж(е) двою // разбонникоу . животъ на дрѣвѣ висѣще . еднн хоула//ше гл(а)г(о)лы . доу҃гомоу же вѣровавшоумоу вьпниаше . д(ь)нес(ь) // съ мною юн въ рани . снде въ гробъ и испровьже ада . и въ//скрьсе трид(ь)невно сп(а)се д(оу)ше наше²⁰ .

на ст(н)хов . стнх(нры) г(ла)с(ь) . ѿ . самоглас²¹ . //

/л. 160/ Г(оспод)и прѣжде ч(ь)стнаго ти кр(ь)ста . праз(дь)никъ прѣполовиль въ цр(ь)ковь//вѣ прнде . и юдене съ дрзновеннемъ оу҃те . монсенска . яже // въ законѣ тебе ради . въ законѣ положенаѣ исплннше // се х(рист)е . твоее прѣмоудрости тайна . нже за тебе подмышле//нна въ нихъ рьвностню подмышлахома . како сын оудѣиетъ // книги не оу҃тивъ се гла(го)лахоу . невѣдоуше тебе сп(а)се д(оу)шамъ н(а)шнмъ . //

ѿ . Д(ь)ньс(ь) повелѣвын праз(дь)ники нз(ран)левы въ цр(ь)к(ь)ви стою ѿ прѣпѣты//хъ оустьнъ животннхъ нстачаше водоу . пноуше ѿ каме//не медь . и прогнѣвавше вл(а)г(о)дѣтелѣ . горестъ д(оу)шевьноу // приношахоу . не чтоуше величнн чюдесь . нь в(о)ж(ь)ствьны //прѣвлачаше глаголь . свое бо ест(ь)ство небагодѣтнмъ . на // сложенне . и вл(а)готворенне . о сп(а)сенне живднтелево . ство//ривын вса х(рист)е в(о)ж(е) слава тебѣ .

глас(ь) нс . ѿ . самоглас . //

15 С: водоу живоу.

16 С: свѣтъ.

17 Ове стихире се у САНУ 361 налазе после канона.

18 С: книжники неразумние.

19 С: си всѣхъ влад(ь)ка въ свѣтншици.

20 У С се налази друга слава: Прѣполовения праздникъ . твоего в(ь)скр(ь)сенна х(рист)е . и в(о)ж(ь)ствьноу твоеи пришствие свѣт(а)го д(оу)ха . съшьдше се вьспоемъ чюдесь твоюхъ танноу въ нихъ послн намъ велню м(н)л(о)сть .

21 Ових стихира нема у С.

Очисти мѣ разоумнаа ськровица . и д(оу)шевныє лоу҃те о(св)ѣти//мѣ и живота видимѣ х(рист)а
въ цр(ь)к(ь)ви стоѣща . прѣмножество//мѣ бл(а)гостыне . да врага обланити и сп(а)сѣть родъ нашъ .
стра//сти ради кр(ь)стыныи и въскрсенна . къ недоу҃же възъпнемѣ //непостыдѣне г(оспод)и слава тебѣ .

на славоу҃ . // Бѣ цр(ь)ковь приде моу҃дрость б(о)жиа . прѣполовльшоу҃ се // праз(д)никоу҃ . оу҃҃е
обланта невѣрныхъ иуден . фа//рисен и книжники . и въпне сь дръзновеннемѣ к нимѣ . //жежден да
гредеть къ мнѣ . и пиеть воды жи//вотныє . и не имать въздѣдати се въ вѣки . вѣроу҃ен въ мо//ѣ
б(о)жество . рѣки истекоу҃тъ изъ чрѣва юго живота вѣчна//го . оле бл(а)гостына бл(а)госрднѣ твоѣго
х(рист)е б(о)жѣ слава тебѣ .

и нын(ѣ) . //глас(ь) . ѿ. Просвѣщыше се братие . въскрсеннемѣ сп(а)са х(рист)а б(о)га нашего . и
//дошдѣше въ прѣполовление праз(д)ника господьска . исти/л.160б/ньно съхранимѣ заповѣди б(о)жии .
да достонны боудемѣ и въ//знесенне праз(д)новати . и пришьствне оу҃лоу҃тити с(в)ѣтаго д(оу)ха . //

троп . г(ла)с(ь) . ѿ. Въ прѣполовление праз(д)ника . жеждоу҃щою д(оу)шоу҃ мою напои
//бл(а)говѣрна воды . тако всѣмѣ възпиль еси сп(а)се . жежден // да гредеть къ мнѣ и да пиеть оу҃
источника живота мо//ѣго х(рист)е б(о)жѣ слава тебѣ .

Кан(онь) на прѣполовление //праз(д)ника . глас(ь) . ѿ.

Пѣс(нь) . ѿ. ермос(ь) . Морѣ чрьмаго поучиноу҃ . //

Белнчство твоє пате оу҃ма бл(а)д(ь)ко . б(о)жиа выпльщениа добро//дѣтели свѣтитѣ се намѣ .
дарове же бл(а)г(о)д(ѣ)ти б(о)ж(ь)ствьныи // свѣтлости . добродѣтели истѣкають²² . //

Постаки еисеры . рекше²³ б(о)ж(ь)ство . послаа х(рист)е на прѣполовление // праз(д)ника свѣтло .
праз(д)никъ во свѣтлы сп(а)сающимѣ се естъ . сп(а)се//нню нашемоу҃ ходатаи .

Моу҃дрость и правда . г(оспод)и избавле//нне²⁴ . оу҃[б] б(о)га ты бысть намѣ . оу҃[б] земле на
н(е)в(е)са въсоде на высотѣ // и б(о)жн д(оу)хъ даровае еси²⁵ .

во . Бесѣмене о(т)ѣю волею . оу҃[б] б(о)жн//го д(оу)ха . б(о)жнѣ ты зачѣтъ с(ь)на . и патню
родила еси . изъ о(т)ѣца // без матере . и нас(ь) радн с тебе безъ о(т)ѣца .

Пѣс(нь) . ѿ. Веселн се о тебѣ . //

Бодоу҃ животворещоу҃ . цр(ь)к(ь)вль²⁶ источника источнѣ // еси . иже же даеъ всѣмѣ ср(ь)дцель
 . просни пни въспѣвае //блжѣ .

Ѡтъ земле на н(е)во въздвнже²⁷ яавствьно . гл(агол)е //с н(е)в(е)се д(оу)хъ послати²⁸ обеща се
с(в)ѣтын . //

Ѡтъ всѣкое прнтьѣе противьныє . избавлае бл(а)д(ь)ко // твоє люди г(оспод)и тако да въсхвалямѣ
дръжабоу҃ твою г(оспод)ни²⁹ . //

Ѡст(ь)ствомѣ съдѣтель ѿ д(ѣ)вы роди се г(оспод)ь . и всѣмѣ вѣрнымѣ да//ль еси бесмьртнѣ тако
м(н)л(о)стивъ .

Пѣс(нь) . ѿ. Въздвнже на те црк . //

Раздврьзль еси смьртньнаа врага . своєю силою животъ же // познаваше се . и бесмьртнѣ врага
възнесль еси . вѣроу҃ /л. 161/зовоу҃ще . слава силѣ твоєи³⁰ .

22 Овде је први тропар скраћен; у С он гласи: Белнчннѣ ти бл(а)д(ь)ко . пате оу҃ма б(о)жнѣ выпльщениа
Х(ри)ст(ѣ) . и б(о)жествьное твоє пришьствнѣ с(в)ѣт(а)го д(оу)ха добродѣтели свѣтѣ се намѣ . дарове же и бл(а)г(о)д(ѣ)ты и
б(о)жств(ь)ннѣ свѣтлостн добродѣтѣлннѣ тѣкають .

23 Ове речи нема у С.

24 С: г(оспод)ъ избавленинѣ.

25 С: даровае.

26 С: цр(ь)квнѣ.

27 С: възвннѣ.

28 С: податнѣ.

29 У С нема овог тропара.

30 Текст овог тропара у С се у нешто већој мери разликује: Раздврьзль еси смьрт(ь)наа врата своєю силою
поу҃тъ ни явлъ . и възнесль еси иже вѣроу҃ . и въпнють . слава х(ри)ст(ѣ) силѣ.

Месна син всѣтъскии съ//вршени³¹ . начело тако безначельно . и съдръжен поаше // срѣдѣ
поющихъ с(ве)тыни . б(о)гомоудри придѣте и насладите се . //

Ѣко всѣтъскаа содръже се словомъ³² . тако снльн дръжавоу ра//здруши смръть . и послати
овѣща се х(рист)е д(оу)хъ с(ве)ты . ѿ о(т)ца и//сходещи .

бо(городичьнъ) . Да³³ богатство бл(а)г(о)дѣти . иже хвалеть³⁴ ис тебе ро//жденаго . прѣвѣтнаго
слова³⁵ . м(а)ти бракоу ненскоуснаѣ . // и грѣхн ѿпоушан³⁶ . всѣмъ молецимъ ти се чистаа . //

Пѣс(нь) .Ѡ. ердось . Ты ги(оспод)и ми свѣтъ въ мирь пришьль еси . //

с(ве)тыхъ праз(а)никъ прѣполовлению дощѣдше . съвршение ми//рно доверодѣтельни
съкончатн³⁷ потыцимъ се б(о)гомоудрно . //

Ѣко чистое соуше прѣходеще тръжство . прѣполовено вселн//чъство³⁸ . праз(а)никъ бо нарече .
свѣтешъ се въсоуду³⁹ . //

Фумрышвенню вѣрнн . рнзы о(т)ѣтресъше . варишь г(осподе)ви въ // пс(а)мѣхъ же и пѣнихъ .
б(о)жъствьные пѣснь въснлающе⁴⁰ . //

бо(городичьнъ) . Фумъ ан(г)ельски не можеть разоумѣти . нендретеньна//го дѣво рождства .
прѣч(н)стаго сп(а)са нашего прѣм(н)л(о)стнбаго .⁴¹ //

Пѣс(нь) .Ѡ. ердосъ) . Пожроу ти съ глас(о)мъ хваления . //

Прѣполовление пентикостне наста д(ь)н(ь)сь⁴² . іеже⁴³ б(о)ж(ь)ств(ь)наѣ // пасха с(ве)таа
свѣтитъ се . просвѣщающн ѿ тоуде . оутѣ//шнтелевою бл(а)годѣтню свѣтешн се . //

Гла(гола)ше въ цр(ь)к(ь)ви х(рист)е⁴⁴ . прѣд(ь)стоє въ жидовьсцѣ съворици . свою // славоу
о(т)ѣкриває и прославлає . сьродьствне прѣжде рождено⁴⁵ . //

б(о)жъствною н(ь)нѣ озарає бл(а)г(о)дѣтню . твоее любьве х(рист)е сподоби // равн свое .
свѣтоносоуоу пентикостню вьнити въ концихъ .⁴⁶ //

бо(городичьнъ) . Боуди ми помощница . и стѣна неповѣданн⁴⁷ . мирьскихъ // ме похотени и
псали нзавлающн⁴⁸ . едина в(о)городи)це . и б(о)ж(ь)ствъ/л.161б/ныиъ свѣтоданнелъ просвѣти ме .

Пѣс(нь) .Ѡ. Въ печи о(т)гньнѣи аврамьскне дѣт .

крѣпостню сп(а)се смрътноуоу // крѣпость и силоу раздрушили еси . и поутъ животны
съ//казаа еси мрътвиль . хвалоу тебѣ въспѣвающелъ⁴⁹ . // бл(а)гос(ло)вень еси въ цр(ь)к(ь)ви слави твоєє
г(оспод)ни . //

Тебѣ покланяемъ се слово б(о)жне . всѣхъ ц(е)с(а)роу бл(а)же . тако сп(а)се//ние всѣмъ людемъ .
прѣполовление б(о)жъствьнымъ сдѣ//лова бл(а)д(ь)ко . пентикостню б(о)жъствьнымъ вьстаннелъ⁵⁰ . //

31 С: всѣмъ съвршение ндѣе.

32 С: съдржен вса(ь)скаа властню си.

33 С: дає.

34 С: те хваланть.

35 С: бога.

36 С: о(т)ѣпоушати.

37 С: скончавъше.

38 С: прѣполовения велнчяемъ.

39 С: св(ь)те се всегда.

40 Овог тропара нема у С.

41 Богородичан је у С донекле измењен: Фумъ ан(г)ельски не можеть разоумѣ(ти) (не)ндретеннаго рождства .
дѣво прѣч(н)стаа всел(н)л(о)стнба.

42 С: д(ь)нъ.

43 С: идеже.

44 С: х(ри)с(то)сь.

45 С: проваляє . сьрождение прѣрожденью.

46 Овог тропара нема у С.

47 С: неподвижна.

48 С: нзавлаан.

49 С: въздающнмъ.

бо(городитънъ) . Вышнаго свещено . б(о)жне селение радоуи се . тобою бо да//сть се радость
б(огороди)це выпиюциидь . бл(а)г(о)с(ло)вень б(ог)ъ о(тъ)ць нашихъ ⁵¹ . //

Пѣс(нь) . ѿ . кермось . роуце расростърь данна . //

Красныи из гроба въскр(е)се . б(о)ж(ь)ствыны свѣте се славою . ап(о)с(то)лы си // г(оспод)и просвѣщае
д(оу)х(о)мь ⁵² . оубѣтовавъ нидь послати поспѣ//шенне . тебе поюциидь бл(а)г(о)с(ло)вите вса дѣла г(оспо)дна
г(оспод)а . //

Оумрътвиль еси яко б(ог)ъ сл(ь)рть ⁵³ . животоу начелникъ ⁵⁴ . и всѣмь // истачаеши жизнь
вѣчноую . о немже н(ы)нѣ защищаютъ ⁵⁵// се видимаа . свѣтоносно озраи въспѣвати ⁵⁶ бл(а)г(о)с(ло)вите
вса д . //

Іѣко сл(ь)нце х(рист)е праведное . яви се лоуце въ всемь мирѣ . пославъ // ап(о)с(то)лы свое . носеце
те свѣта непрѣстанно . и невещество//ноую мыглоу разгонеце . въспѣваюце бл(а)г(о)с(ло)вите вса дѣла . ⁵⁷//

бо(городитънъ) . Се н(ы)нѣ оскоудѣ ⁵⁸ ѿ нюдина колѣна . кнезь и воєвода . ты бо // прѣч(и)стата
родила еси . тѣмь присно сълежече . и надѣянне // языкомь х(ри)с(т)а . егоже поемь бл(а)г(о)с(ло)в(и)те ⁵⁹ .

Пѣс(нь) . ѿ . вѣта оубо недоут . ⁶⁰ //

Новыи яко новоу житию . ѿ х(рист)а оучивше се ⁶¹ . се до конца схра//нили . надѣюще ми
поуть яко да с(вѣ)таго д(оу)ха пришьстви//е въспринимель ⁶² .

На н(е)в(е)сьноюю жизнь . пакн позвани соу//ще . ходатаиствоу силоу . нже рабен ообразъ
понесе . и на н(е)в(е)сьноюю /л. 162/нась възнесе . и сего достоинно величаемь . ⁶³

Ты мою смыртьноую ⁶⁴ одеждоу . жизнодавче оубе//смыртиль еси ⁶⁵ . въ нетлѣнноюю
бл(а)г(о)дѣ(т)ь ⁶⁶ оублькьль . еси // сп(а)се . и съ въскрѣсиль еси ц(е)с(л)роу . и привель еси . и // ми оузгы
раздрѣшилъ еси ⁶⁷ .

Іѣко ѿ корене исто//чникъ вина нетлѣннь . тебе д(ѣ)во вси вѣрни . надеюще // се . хвалами
те величаемь . ты бо непостоянно бесмр//тне намь источила еси ⁶⁸ .

Кан(онъ) . ѿ . толоуже . // глас(ь) ис . ѿ . пѣс(нь) . ѿ . кермос(ь) .

Море согоустѣване . погроузишь // съ ороужиемь грѣдаго фарона . и люди сп(а)се изд(!) работы
// и въведе къ вероу с(вѣ)тыне своее выпиюце . поемь тебѣ // б(ог)оу нашемоу пѣснь побѣдноую . //

50 Овог тропара нема у С .

51 Овај тропар у С гласи нешто другачије: бл(а)г(о)с(ло)в(и)те б(о)жне селение радоуи се тобою даст
се радость . б(огороди)це выпиюциидь . бл(а)г(о)с(ло)в(и)те еси въ цр(ь)кви славн твоє г(оспод)и .

52 С: ап(о)с(то)лолы си г(оспод)и просвѣщенне д(оу)ха .

53 С: ада .

54 С: начелникъ .

55 С: озраиють се .

56 С: оубадишь еси въспѣваюце .

57 Други део тропара је у С у значајној мери измењен: проповедающе те свѣта непрѣснѣна . и
невѣждьствноу тылоу разгонеце вса дѣла .

58 С: не оскоудѣ .

59 С: родила еси . избавленне и въздвиженне прѣжде падѣшиидь и надѣянне х(ри)с(т)а всѣмь . егоже поемь вса
дѣла .

60 С има други ирмос: камени (не)роукоствѣненне горн .

61 С: наоучьше се .

62 С: и надеюще се потыциидь се якно да с(вѣ)т(а)го д(оу)ха пришьствиє оузриидь .

63 Овог тропара нема у С .

64 С: мрътвюую .

65 С: жизнь бес(ь)мрътиль еси .

66 С: одеждоу .

67 У С овај део тропара гласи: еси сп(а)сьноюю х(ри)с(т)е . и съвъскрѣсиль еси с(вѣ)тоу привель еси . оубѣтшьвьше
ми оузгы раздрѣши .

68 С има други богородичан: свѣтоу соуше жнлице прѣч(и)стата (...).

сѣд(альнѣ)⁶⁹ . глас(ь) .Ѡ. под . Оуднвн се нона . //

Сѣборъ законныхъ посрѣде приведеце праз(д)ника . истот//никъ истинныи имѣен водоу
животъноу . ицѣлающе // жеждоуше . въноуѣ црк(ь)вѣ днвляше се . гл(агол)е оученне // о(т)ца своего . и
свѣдѣтельствоуе въпниаше нюдесомъ . // тако о(т)ць мѣ посла . ты бо еси свѣт(ь) . х(рист)е б(о)ж(е) .

глас(ь) . Ѡ. под . Прѣмоудрости . //

/л. 163б/ Стояше ты посрѣдѣ црк(ь)вѣ . въ прѣполовление праз[д]ника . // жежден въпниаше . и
приходен къ мнѣ . да пиеть оу//ченниа мн . иже бо вѣроуеѣтъ въ мѣ . посланаго оут[ъ] б(ог)а // родителѣ . съ
мною прославитъ се . сего ради въпниѣ//мъ ти . слава тебѣ х(рист)е б(о)ж(е) нашъ . тако богатыно излнѣ //
пиваннѣ . члов(ѣ)колюбче рабомъ сконмъ . //

пѣс(нь) . Ѡ. кермос(ь) .

Пр(о)р(о)къ амбакоумъ мыслыныма оути//ма . провидѣти пришествие твоѣ . тѣмъ и въпниаше .
оут[ъ] юга придетъ б(ог)ъ . и с(вѣ)тын из горы стѣнныи . сл(а)ва силѣ тво(ен) . //

Аще месни би прити . тоже месни х(ри)ст(ь)ъ иеть . безаконь//ници что не вѣроуеѣте кмоу . се бо
пришьль естъ . и по//слоушьствоуеѣтъ самъ . такоже творитъ водоу въ вино . // и ослабленаго словома
ицѣли . //

Не разоумѣюще книгъ льстите се . выи жидове беза//коньни . въ истинноу бо приде х(ри)ст(ь)ъ . и
все ицѣлеа . и по//казовавъ васъ многа знаменниа и чудеса . и без оу//ма жнзни не вѣроуеѣте . //

Дѣла створихъ многа . и за кою дѣло каменнемъ вни//ете мѣ . нюдесомъ х(ри)ст(ь)ъ обанчае
въпниаше . за не въсе//го члов(ѣ)ка здрава въ васъ створихъ . не соудите на лица // члов(ѣ)цини .

Ѣдино дѣло показахъ и вси чюдите се . въ//пниаше нюдесомъ х(ри)ст(ь)ъ . вы же образоуеѣте въ
соуботоу р(е)ч(е) . // мнѣ что г(лаго)лете . въздвигноувшемлоу словома ослабленаго . //

Въ ап(о)с(то)лѣхъ дѣлае . и въ с(вѣ)тыхъ самъ починае . съ д(о)ухомъ прѣ//вѣчно рождень .
о(т)цьемъ соущьствома х(ри)ст(ь)е . языкъ къ ра//зоумоу приводе . тѣхъ знаменныи . //

Трнсьвъкоуплена едина . безначальне о(т)цье и с(ь)не . /л. 164/ и д(о)ухъ с(вѣ)ты . въ
единотриавно прѣстолие . жизнедавче // несъзданье б(о)ж(е) . сп(а)си поюше те . и ижебви напастен и //
печалени .

Иже въ чрѣвѣ си б(ог)а несписаньно вымѣсти . // б(о)гоневѣстная д(ѣ)во млати ч(и)стата .
непрѣстан м(о)лещи за нас(ь) . // тако да тобою ижеоудель в(а)д(ы)т(и)це скрѣби и напастени . //

пѣс(нь) . Ѡ. кермос(ь) .

Г(оспод)и б(о)ж(е) нашъ миръ даждь намъ . г(оспод)и б(о)ж(е) нашъ . // стѣжи ны г(оспод)и . развѣ
бо тебе много не знаемъ . ниде твою н//меноемъ .

Въ прѣполовление праздньства . въ цр(ь)к(о)вѣ // пришьль еси х(рист)е б(о)ж(е) . и наоучи всѣхъ .
вѣровати словесемъ ты . //

Чюдеса прѣобразн ап(о)с(то)ломъ сконмъ . знаменниа възвеличи . // оученикъ твоихъ в семь мирѣ
прослави сп(а)се нашъ . и да//въ ниде ц(а)р(ь)ствие свое .

Въскр(ь)се посллае въ ц(а)р(ь)ствие си . // хвалоу тебѣ въсилающе . за насъ на земли погрѣбьша се .
// и миръ просвѣщыша . и адама обновльша . //

Въсѣчьскне просвѣти земельные коньце чюдесы . наоуче//ньныи оучени . и красныи побѣдами
слово проповѣ//давше сп(а)се нашъ . и дарова ниде ц(а)р(ь)ствие свое . //

Пѣние въсилаемъ ц(а)р(ь)ствию ти . и хвалоу ти вси приноси//мъ . насъ ради на земли являшоу
се . и мира просвѣщышъ // и адама обновивьшоу .

Слава ти о(т)цье . с(вѣ)ты нерождѣ//ныи . сл(а)ва ти с(ь)не . прѣчнсте слово б(о)ж(е) . сл(а)ва ти
дзхъ б(о)ж(и)ю съпрѣстолюноу . единосоущьноу о(т)цьоу и с(ь)ноу . //

69 У С постoji сасвим други седален, и то само један, осмога гласа: В(а)д(ы)ка всацьскнмъ въ цр(ь)кви
прѣд(ь)стою . празникоу прѣполовльшоу се . пеньтикости ч(ь)сгнне . и кѣрѣне словома обанчае истинньнъ .
дрьзновениемъ многома . тако ц(а)р(ь) и б(ог)ъ . стр(а)стню ихъ обанчае . намъ же всѣмъ м(н)л(ос)р(ь)дннем(ь) си дароуи
вельно м(н)л(ос)тъ .

Бысть оубо чрѣво твое (в)етаа трапеза . илюци нова//го хлѣба . хот[ь] негоже всѣкъ гадъ не оумреть . како же // р(е)те всѣхъ в(о)городице д(ѣ)во крмынтель .

пѣс(нь) . ѿ. кермос(ь) . //

Ико воды дорьскне члов(ѣ)колюбче . вьны житѣнскыне // погроужаютъ ме . тѣмъ како нона вьпню ти слоке . /л.164б/ възведи ис тьле жикоть лон м(н)л(о)ср(ь)де г(оспод)ни . //

Бсе конце сьдрьжен . възнде и(со)усь и оуташе въ цр(ь)к(ь)ви на//роды . словеси истиньноу . въ прѣполовление праз(д)ника . //како же исвань вьспѣтъ .

Дѣло хот(ь)те сьвршыня иси . //словесы извѣствова дѣла свога . цѣльбы творе мно//гы и знаменна . ослабленаго исправе . прокажена//го очинсте . и мртьвыне вьскрѣсни . //

Отврьзъ оуста своа вл(а)д(ь)ко . проповѣдаше мироу безлѣ//тнаго хот(ь)ца . и с(в)ет(а)го д(о)уха сь рождена . коупно хранен по // вьпльшенин .

Едино въ тронци б(о)жство . соущство // трноупостасно . и несъзданьно и нераздѣльно . вси сла//вословидь . и сь анг(е)лы поклоняемь се . како три соущне единна . //

бо(городн)чьнъ) . Д(ѣ)вою по рождуствѣ поемъ те . д(ѣ)во юже и м(а)т(е)рь славидь . еди//на ч(н)стаа и б(о)гоневѣстнаа д(ѣ)во . въ тебѣ оубо б(о)гъ вьпль//ти се . обновлевавъ насъ .

код гл(а)с(ь) . ѿ. под . Бзнеси се на кр(ь)с(ть) . //

Празднникъ законны прѣполовникше . и всѣхъ творь//ць и вл(а)д(ь)ка . къ соущидь гла(г)о(ла)ше х(рист)е б(о)ж(е) . прндѣте поць//пѣте водоу бесмртна⁷⁰ тѣмъже ти припада//емь и вѣрно вьпнемь . щедроты твое подаждь // намь⁷¹ . ты бо еси испрва жикоть нашъ .

икос(ь) . // Заледѣвшою⁷² ми д(о)ушоу . сьгрѣшениемь беспоты//нымь⁷³ . капле крове источи и покажи . дѣлоносоу <...> тель ми . ты бо р(е)те всѣмъ приходити к тебѣ . // слово б(о)жне прѣс(в)етоу . и водоу нетлѣнна поць//ти жикотьноу . очищающую⁷⁴ грѣхы поющихъ⁷⁵ . // прѣславное и б(о)ж(ь)ствное твое вьстание . // подае⁷⁶ благы сьвыше . хот[ь]врьзъ въ истинноу оуте/л.165/никомь . д(о)уха крѣпость тебе б(о)га знааше⁷⁷ . коц . // Ты бо еси испрва жикот(ь) нашъ .

пѣс(нь) . ѿ. кермос(ь) . //

Хладѣнскаа печь огнемь распалаема . прохла//ждаше се д(о)ухомь . б(о)жнемь застоупленнемь . хот//троци же вьпнахоу . прѣпѣты бл(а)го(лов)ень б(о)гъ хот(ь)ц(ь) . //

Платьню троуждъ се вьскр(ь)сенне всѣмъ . волею вьжде//да се . истинникъ чоудеси . воды просивъ . водоу //живаго с(ь)на бл(а)говѣщае .

Сь самаренною г(оспод)и // женоу бесѣдоваше . облатчае неразоумне беза//конныхъ жидовъ . ови бо вѣроваше с(ь)на те быти // б(о)гоу . ови же хот[ь]врьгоше се . //

Водоу живоу строуюю . водоу бесмртна . источь//никъ живы . подати обеща се . вѣроу д(о)ухъ твои // приемлющъ х(рист)е . исходеши изъ хот(ь)ца . //

Оудивнаъ иси вл(а)д(ь)ко свое сьмотренне . извѣстивъ / чоудесы б(о)жню область . недоугы хот[ь]гнавъ . мртьвь//це вьскрѣси . слѣпыне просвѣтти . //

Прокаженые очинсти . хромые исправи . ослабле//ные оутврьди . болеще ицѣли стегноуъ . и мо//ре и дьждъ пролѣвае .

Петню хлѣбъ насыщъ //түсоуще альчоущихъ . и хотъ насыщенна изьбы//тъкъ . въ нны тьмы сп(а)се избавляа . авлае // <...> свою . сьс(е)щеннымь оутеникомь . //

Ѣко хлѣбъ н(е)б(е)сны искони подалъ иси . подавь // намъ г(оспод)и . прѣчистоу тѣло . брашно неискоу//дно . и пиво нетлѣнно вѣтныне жизни . //

70 С: вьселна.

71 С: намъ дароуни.

72 С: Оледѣвшою.

73 С: бестоуднидъ.

74 С: очищающе.

75 С: поюще.

76 С: подаи.

77 С: знающидъ.

Хлѣбъ ѿдоуше пльть г(осподь)ню . и кровь приемлю/л. 1656/ше сот[ъ] ребрь вл(а)д(ы)тъныхъ .
собщемъ д(оу)хомъ пондѣмъ . // въ домъ живаго б(о)га .

Идыи хлѣбъ твои живи // боудеть въ вѣки . и пие кровь твою въ тебѣ прѣ//бываетъ сп(а)се
мон . и ты въ немъ прѣбываете//ши . и въскрѣсиши въ послѣднии д(ь)нь . //

Ѵ(ть)ци наши ѿше маныюу въ поустыни . и ѿды//ше оумрѣше . мы же притчающе се хлѣба //
пльтнаго не оумираемъ нъ живемъ съ х(ри)с(то)мъ . //

Поклаанемъ ти се г(оспод)и . прѣт(и)столюу о(ть)цоу . и бл(а)го//дѣти д(оу)ха . иже въ
ап(о)с(то)лѣхъ . б(о)гъ иже насъ дѣлѣ . //пославъ ихъ на проповѣдъ . //

Въ оутробѣ си вымѣсти . невѣдѣстное слово . // сот[ъ] съцоу своюу вспитѣвши питателя . и
на роу//коу свою понесъ съдѣтеля своего б(о)г(о)невѣстнаѣ . //

пѣс(нь) . ѿн . кермос(ь) . Анг(е)ли и н(е)б(е)са на прѣстолѣ славнѣмъ стѣ//децаго . и тако б(о)га бес
покоа славимаго . бл(а)г(о)с(ло)ви//те хвалите . и прѣвзыносите его въ вѣки . //

Грѣдѣте и видите людие . на прѣстолѣ славнѣ // въспомага . людьми безаконнымии хоули//ма .
и видѣвшѣ понте . прореченаго месню прор(о)ки . //

Въ высотѣхъ х(ри)с(т)ъ . и въ все д(ь)ни показаше . знаме//ныи и дѣлыи ицѣлае . лютые
недоуужьники . // нечестивии людие . таростию дръзхоу . //

Раслабленаго словомъ рече . въ мнозѣхъ лѣтѣ//хъ сълежыцаго . въ соуботоу съ оубо въздвигль //
иеть . и прѣстоупи законъ . нюдене х(рист)а люте // оклеветавохоу .

Прѣмоудрость о(ть)ца въ прѣ//л. 166/поль праздника . тако же пишеть въ цр(ь)к(ь)ви стое .
поср(ѣ)дѣ // оуташе . тако се иеть месни х(ри)с(т)ъ за сп(а)сенни . //

Монси намъ рече законъ даен . велитъ образовать се . и въ // соуботоу моужа въздвиге . тако да
законъ сот(ь)тъ ра//здрышитъ . х(ри)с(т)ъ нюдесомъ .

Ѵ неразоумни вси въ поу//стинии иногда . рьпциюще съдѣтеля завистию съдѣ//лаше . гнѣвающе се
прихождахоу . неправедном(ь) языко//мъ тычетно поючине се .

Ты еси самъ х(рист)ъ въ весь миръ // пришедъ . сот[ъ] тебе сп(а)сенни и оставленни . сот[ъ]
языгьских(ь) // съгрѣшенен . ты еси животь и в те вѣроуемъ . //

Ип(о)с(то)лии иногда с(вѣ)т(а)го д(оу)ха дѣлѣ . сотъ тебе приемша словѣ . // пославъ языки
проповѣдати . и знаменнѣ творити // и недоуги ицѣланти .

трон(ь)н(ь) . ѣдинъ б(о)гъ тронца сот[ъ] о(ть)ца и//съшди въ с(ь)на . не раздѣльно исходе .
свѣтъ б(о)гъ и д(оу)хъ тро//иесъстввоу и тьтоу .

Како породи рци . нзъ о(ть)ца бес тле // проснакви . и с(вѣ)тымъ д(оу)хомъ . тако с вѣсть единъ .
и//зволивъ нс тебе авити се б(о)г(о)роднице .

пѣс(нь) . ѿн . Тоуждъ иеть м(а)т(е)ре . //

Праздньства въ поль нюденскаго . възиде сп(а)се мон . въ // цр(ь)к(о)вь свою . и оуташе все .
днвлахоу же се нюден . сотъ коу//доу бо вѣсть книги ненавыкъ гл(а)холахоу .

Цѣленни бл(а)го//дѣтели . нзбавителюу мон . истачае твораше чюдеса // и знаменни . сот(ь)гоне
недоуги . ицѣлае болещихъ . //ноу нюдене не стыдѣхоу се . о мнозѣствѣ чюдесъ иег(о) . //

Ище и чл(о)вѣка оверѣдаете въ соуботоу . да не тако раздрышит се законъ . н(ы)на же что мое
разараете . за не чловѣ//ка цѣла створишь словомъ . не на лица соудните рече // нюдесомъ христось .

Непокорныхъ нюден нзба/л. 1666/витель мон . собангае выпинаше . не соудните на лица . // нъ
право соудните . нео законъ в соуботоу оверѣдаеть се . // велитъ всѣмъ чловѣкомъ .

Прокажено ср(ь)дце ми соуше // очитсти . и д(оу)шоу мою словѣ . ты оч(и)сти просвѣтитъ . на содрѣ
болѣзнь ми сълежеша . въздвигни ме тако раслаблена(о) въстави на содрѣ лежеша .

Исхъшоую роукоу ицѣли словомъ . исхъшоую пакн . земле ср(ь)дца моего ицѣ//ли словѣ . и
покажи ме плодоносна . тако съдлаю и азъ сп(а)псе // плодъ покаянниа .

Мъньшинѣ чюдеса оучен(и)комъ си // сп(а)се такоже наоуги . прѣдѣста послаае . въ языки
пропо//вѣдати славоу твою . и мирови възвѣстише б(о)жьство ти . // бл(а)годѣти выпльщенни .

Ѵдина честь тронци подоба//иеть . и слава тако едина проповѣданна . и едино ц(а)р(ь)ство //
ненздреченно . и неитченно . едина проста и прѣс(вѣ)тага// покланяема въ три лица славима .

Видѣстна еси // въ оутробоу си дѣво м(а)ти . єдиногѡ ѡт[ъ] тронце х(рист)а ц(ар)а . єго//же
поють вса тварь . и трепещють вышни чинѡе . то//го м(о)лн всет(ъ)стѣнага сп(а)сти се д(о)ушамъ нашимъ . //
свѣт(ильнѣ) . под . Небо звѣз .

Праздъникоу прѣполовншоу // се . стоє въ мѣстѣ свѣтилица . начело прѣмоудрости . //
д(о)ушомъ б(о)жнємъ вапиаше . н(ъ)на жежден да гредеть //и въ животь поръпеть .

Литература

Борисова, Татьяна (2016): Текстология церковнославянских переводов византийских гимнографических текстов по спискам Триоди постной XII-XV веков. Новосибирск.

Јовановић-Стипчевић, Биљана (1981): Русална средa у српском рукопису XIII века. Служба Преполовљењу празника, у: *Текстологија средњовековних јужнословенских књижевности*, САНУ, Научни скупови књ. X, Одељење језика и књижевности књ. 2, Београд, 233-285.

Карабинов, Иван (1910): Постная триодъ. Исторический обзор ее плана и состава, редакции и славянских переводов. Санкт Петербург.

Мирковић, Лазар (1961): *Хеортологија*. Београд, 217.

Момина, Мая (1982): Типы славянской Триоди, у: *Язык и письменность среднеболгарского периода*. Москва: Наука, 102-122.

Момина, Мая (1983): Вопросы классификации славянской Триоди. Труды Отдела древнерусской литературы 37, 25-38.

Попов, Георги (1985): Триодни произведения на Константин Преславски. Кирило-Методиевски студии 2, София: БАН.

Попов, Георги (2006): Новооткрит старобългарски Канон за Неделя педесетница и неговият византийский образец. *Palaeobulgarica* XXX/3, 3-48.

Славева, Лидија (1972): За старословенкиот Триод. *Slovo* 22, 93-116.

Славева, Лидија (1986): Структурната еволуција на јужнословенските триоди, у: *Климент Охридски. Студии*. Скопје: 78-88.

Суботин-Голубовић, Татјана (2018): Служба Првом васељенском сабору у најстаријем српском Триоду (РНБ, F п I 68), Црквене студиије 15, 697-708.

Tatjana Subotin-Golubović

**THE SERVICE OF THE MID-PENTECOST IN THE OLDEST SERBIAN TRIODION
(RNB/NLR, F. II I 68)**

The Service for the Mid-Pentecost (Midfeast, Meso-Pentecost) is a constitutive part of the Triodion (Pentecostarion) and is sung on the Wednesday of the fourth week after Easter. The feast was established to commemorate the moment when Jesus Christ, at the midpoint of the Jewish Feast of Sukkot (Festival of Tabernacles or the Festival of Ingathering), came to the Temple and preached to the present worshippers (John 7:14-36). Only one Serbian copy of this service has been subjected to research so far: the copy in the manuscript 361 of the SASA Archives, which dates from the mid-13th century. This manuscript contains a festal menaion with a concise composition and an abridged Pentecostarion, which includes only Sunday services and omits those for the other days of the week. An older copy of this service, probably dating from the second or third decade of the same century, survives in the Serbian triodion NLR F. II I 68, now kept at the National Library of Russia in Saint Petersburg. This older copy of the Service has a wider repertoire of hymnographic texts than the one in the SASA manuscript. For Vespers it includes stichera which are absent from the younger copy, while for Matins it includes two separately written canons. The service in SASA 361 has only one Matins canon. Canons for this feast were composed by Andrew of Crete and Theophanes Graptos, which suggests that the service received its form as a whole in the 8th century. The order of some groups of stichera (for instance 'Praise the Lord') in the service of the manuscript F. II I 68 indicates its close ties to the Studite liturgical practice. A comparative textological analysis of the hymnographic genres included in both of these copies of the Service for the Mid-Pentecost reveals some differences, most clearly in terms of lexis, but also in the variation of some grammatical forms of verbs.

The paper focuses on the relationship between these two copies, the oldest surviving copies of the Service for the Mid-Pentecost.